

УДК: 551.4, 338.48

ГЕОЛОГІЧНІ ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ ПОЛІСЬКОГО РЕГІОНУ ТА ЇХ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Савчук Є.Д., Підвисоцький В.Т.

*Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир,
Україна, rr52_syed@student.ztu.edu.ua, krrkp_pvt@ztu.edu.ua*

Поліський регіон України вирізняється флювіогляціальними та соловими формами рельєфу, крейдовими відслоненнями й торф'яними масивами. Розвиток спеціалізованих маршрутів і збереження унікальних ландшафтів сприятиме сталому використанню геологічної спадщини Полісся.

Ключові слова: геологічні пам'ятки, Полісся, льодовикові форми, геотуризм, палеогеографія, природна спадщина.

GEOLOGICAL NATURAL MONUMENTS OF THE POLISSYA REGION AND THEIR TOURISM AND RECREATIONAL POTENTIAL

Savchuk E.D., Pidvysotsky V.T.

*Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, Ukraine,
rr52_syed@student.ztu.edu.ua, krrkp_pvt@ztu.edu.ua*

The Polissya region of Ukraine is distinguished by fluvial-glacial and eolian landforms, chalk outcrops, and peat bogs. The development of specialized routes and the preservation of unique landscapes will contribute to the sustainable use of Polissya's geological heritage.

Keywords: geological monuments, Polissia, glacial landforms, geotourism, palaeogeography, natural heritage.

Поліський регіон України характеризується унікальною геологічною будовою, що формувалася протягом кількох геологічних епох та зазнала значного впливу четвертинних зледенінь. Територія регіону розташована в межах Поліської низовини, яка є частиною Східноєвропейської платформи. На території України понад 400 геологічних пам'яток, значна частина яких зосереджена в Поліссі. Особливу наукову цінність мають флювіогляціальні відклади та льодовикові форми рельєфу, які відображають складні процеси формування сучасного

ландшафту. Найбільшу наукову цінність мають крайові льодовикові утворення, зокрема Ковельський комплекс крайових льодовикових утворень у Волинській області, який представлений мореними горбами, камами та озами. Ці форми рельєфу є свідченням максимального просування дніпровського льодовика на територію України. Особливий інтерес становлять піщані відклади, що переносилися вітром і утворили форми рельєфу у вигляді валів, дюн, пагорбів.

Еолові форми рельєфу Олешківських пісків та дюнні комплекси Житомирського Полісся демонструють унікальні процеси постльодовикового утворення рельєфу. Значну наукову цінність мають відслонення крейдових відкладів у долинах річок Прип'ять, Десна та їх приток, які розкривають геологічну історію регіону мезозойської ери. Торф'яні масиви Полісся з включеннями викопної флори та фауни є важливими палеогеографічними архівами четвертинного періоду.

Аналіз показує, що з 180 геологічних об'єктів Полісся лише 25–30% активно використовуються в туристичній діяльності. Щорічно Шацькі озера відвідують понад 200 тис. туристів, а Олешківські піски – близько 15 тис. відвідувачів. Економічний потенціал геотуризму в регіоні оцінюється у 15–20 млн грн щорічно за умови комплексного розвитку інфраструктури. Перспективними для туристичного використання є льодовикові озера (Шацькі озера, озера Волинського Полісся), які поєднують геологічну унікальність з рекреаційною привабливістю. Торф'яні родовища регіону можуть стати основою для створення геологічних музеїв просто неба.

Для ефективного використання геологічного потенціалу Полісся необхідно: створити спеціалізовані геотуристичні маршрути «Льодовикове Полісся», розробити освітні програми з палеогеографії регіону, організувати геологічні стежки в межах існуючих природно-заповідних територій. Особливої уваги потребує збереження унікальних відслонень четвертинних відкладів від антропогенного впливу.

Геологічні пам'ятки Поліського регіону представляють унікальний науково-освітній потенціал для розуміння льодовикової історії України. Реліктові форми рельєфу та

відклади четвертинного періоду створюють передумови для розвитку спеціалізованого палеогеографічного туризму. Комплексне використання геологічної спадщини Полісся сприятиме популяризації наук про Землю, розвитку екологічно орієнтованого туризму та збереженню унікальних ландшафтів льодовикового походження для майбутніх поколінь.

Перелік використаної літератури

1. Геологічні пам'ятки України: у 4 т. Т.ІІ / ред. Д.С. Гурський, В.І. Калінін. Київ: Держ. геологічна служба, 2007. 320 с.
2. Кучинська О.П., Дем'янова О.В., Рябий М.М., Люблінська Л.Г., Одукалець І.О. Роль та значення музейного предмета у формуванні екологічної культури. *Геологічні пам'ятки – яскраві свідчення еволюції землі*. Матер. II міжнарод. наук.-практ. конф. м. Кам'янець-Подільський. 16–20 травня 2011. С. 82–84.
3. Геологічні та геоморфологічні пам'ятки України / За ред. В.В. Стецюка. Київ: Логос. 2020. 500 с.
4. Самойленко Л.В., Дубицька А.В. Вплив інженерно-геологічних процесів на стан геологічних пам'яток. *Геологічні пам'ятки – яскраві свідчення еволюції землі*. Матер. II міжнарод. наук.-практ. конф. м. Кам'янець-Подільський. 16–20 травня 2011. С. 116–117.
5. Шевчук Л.М., Герасимчук О.Л., Васільєва Л.А. Аналіз географічних особливостей Житомирського Полісся, його природних ресурсів та потенціалу для розвитку туризму. *Географія та туризм*. 2023. Вип. 73. С. 18–25. <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2023.73.18-25>